

tionis causa fuit. Emissum fingitur, de fundatione A et dotatione monasterii Horreensis, ab Irmina, Dagoberti II filia. Illud Masenius, *Annal. Trevir.*, t. I, pag. 350, se exscripsisse ait ex autographo, et edidit vallatum sigillo, quod æri incidit curavit. Pluries inde recusum juxta Masenii lectiones edimus. Diplomaticæ illius de hoc instrumento summa hæc est. Henschenius, *De trib. Dagob.* pag. 108, et Masenius, ubi supra, auctoritatem diplomatis tueri conati sunt, quam evertit Adrianus Valesius, *Rer. Franc.* t. III, pag. 234. Pro diplomate Papebrochius in auxilium Henschenii primum militavit, sed deinde, sententia in contrariam versa, magno apparatu, commentitii instrumenti vitia in Propyl. antiq. t. II, Act. SS. mensis Aprilis, part. 1, cap. 1, prosecutus est, quæ, adhibitis emendationibus tollere nititur Cointus, *Annal.* t. III, pag. 793. Fatetur vero Mabillonius, *Annal.* t. I, pag. 535, dubiæ admodum fidei esse instrumentum, quod toti falsi iudicii scætat. Demum Eckartus, *Franc. orient. lib.* xv, 94, illud cum historiis conciliare totis viribus laborat, sed in eo frustra est. Videtur cæcutiisse, cum ait in hoc diplomate apparere Irminam dotasse monasterium Horreense, non vero condidisse; expressis enim verbis ait Dagobertus illud fuisse ab Irmina filia sua constructum, et sanctimonialium coadunatione decoratum. Jam autem anno 659 hujus monasterii abbatissam novimus nomine *Modestam*, teste Nova Gall. *Christ.*, t. XIII, col. 612, nec ante annum 662 nasci potuit Irmina, fatente ipso Eckarto. Præterea Horreense monasterium, sic dictum a loco ubi conditum fuit in urbe Treverica, ab horreis ibi olim constitutis, uti dicit Mabill. *de Re diplom.* pag. 331, conditum fuisse fertur a Modoaldo Trevirensi præsule, secundum *Gesta episc. Trevir.* t. IV, et Act. SS. *Bened.* pag. 554; sed is, teste Nova Gall. *Christ.*, t. XIII, col.

385, anno 640 obierat, quod omnino diplomati fidei abrogat.

2. Non melioris notæ est diploma n. III, sub Dagoberti II nomine, quo tres curtes Argentinensi Ecclesiæ conceduntur. Pluries editum fuerat, sed deurtatum; donec sæpe laudatus abbas Grandidier illud integrum vulgavit, in *Hist. Argent. Eccl.* t. I, prob. pag. 26, depromptum ex chartulario quod medio seculo xv exaratum dicitur. Inter alia falsi indicia quæ in notis nostris reteguntur, hoc præcipuum notabimus: ibi se illius orbatum proficitur Dagobertus, qui tamen hoc ideo donum Ecclesiæ Argentinensi contulit, scilicet pro gratiarum actione erga Arbogastum, Argentinensem episcopum, qui filium ejus, inter venandum calcibus equi protritum, ad vitam revocaverat. Sic docet ipsius Arbogasti Vita ab Uthone, Argentinensi episcopo, sæculo x scripta, quam videre est in opere supra laudato prob. pag. 50; ergo, tunc illius non erat orbatum Dagobertus. Verum, cum de hac donatione constat B Uthonis testimonio, hinc feliciter conjicit abbas Grandidier existitisse hujus concessionis instrumentum, quod sæculo x viderat auctor Vitæ Arbogasti, sed, hoc deperdito diplomate, fictitium aliud constructum fuisse quod habemus. Ex formulis arguit mox laudatus abbas, fabricatum fuisse sæculo xi, cujus eruditam de hoc diplomate dissertationem videsis in historia Ecclesiæ Argentinensis, pag. 82 et seq. Quod ecclesia Argentinensis in hoc instrumento nomine monasterii appellata sit, id vitio veri non debet; cathedrales enim ecclesiæ, imo ecclesiæ omnes, monasterii nomine non semel vocatæ sunt, præcipue sæculo xi, teste Cangii *Gloss.*, t. IV, pag. 896, et id confirmat hoc tempore confectum fuisse instrumentum quod expendimus.

S. DAGOBERTI II

FRANCORUM REGIS

ECCLESIASTICÆ PRÆCEPTIONES.

I.

Diploma quo Dagobertus Ithermas trans Rhenum, in pago Auriacensi, cum pertinentiis donat monasterio Weissenburgensi * (ann. 675).

Dagobertus, rex Francorum, viris illustribus ducibus, comitibus, domesticis, vel omnibus agentibus [*M. B.*, gentibus], tam presentibus quam futuris. Illud ad stabilitatem regni, vel remedium animæ nostræ perdurare credimus, si petitiones [*M. B.*, petitionibus] sacerdotum, quas [*M. B.*, in quo] auribus nostris patefecerint, ad effectum perducimus. Ideo

* Quod hic subjicimus instrumentum pro Weissenburgensi monasterio a Dagoberto II emissum fuit, temporibus abbatis Radfredi, qui non ante annum 667 monasterium Weissenburgense rexerat, vid. *Nov. Gall. Chr.* t. V, col. 715 et 742, jam ab annis viginti et amplius defuncto Dagoberto I. Hoc diploma typis mandaverunt Coccius, in *Dagob.* pag. 175; Heda, de *episcop. Ultr. ject.* pag. 18; Henschenius, de *tribus Dagob.* pag. 84; Vorburg, *Hist. rer. Geru.* t. VIII, pag. 242; Schannat, *Vindem. litter. collect.* t. pag. 5; Cointus, *Annal.* t. III, pag. 747; Laguille, *Hist. Alsat.* t. II, prob. pag. 2; Schœpflinus, *Alsat. dipl.* t. I, pag. 4, et *hist. Zaringo Baj.*

C cognoscat magnitudo seu nobilitas [*M. B.*, utilitas, vestra, quia nos, ad suggestionem viri venerabilis Ratfridi abbatis, de monasterio Weissenburgo, balneas illas [*M. B.*, balnea illa] trans Rhenom, in pago Auriacensi [*M. B.*, Auriacense] sitas [*M. B.*, sita], quas [*M. B.*, quæ] Antoninus [*M. B.*, Anthonius] et Adrianus quondam imperatores suo opere ædificaverunt, ad monasterium quod dicitur Weissenburg, et est constructum in honorem [*M. B.*, honore] S. Petri, in pago Spirensi, visi fuimus concessisse cum omnibus, et cum ipsa marchia ad ipsas

t. IV, pag. 1; Collectores scriptorum rerum Francicarum, *tom. IV*, pag. 654. Nulli quem sciamus suspectum falsi, imo genuinum agnoscut Mabillonius, *Annal. Bened.* t. I, pag. 529; Grandidier, *Hist. eccl. Argent.* t. I, pag. 85, et prob. pag. 34; et ipse Schœpflinus. Illic autem, dum illud accuratius edit ex apographo membranaceo veteri, fatetur apographi stylium Carovingicam ætatem redolere, et conjicit Merovingici styli barbariem ab exscriptore temere emendatam fuisse. Illic sequitur diploma hoc, quæ habemus, non omnino quidem sincerum dici posse, nec tamen commentitiis instrumentis annumerandum.

balneas [M. B., ipsa balnea] pertinente, quæ venit A [M. B., veniet] de duobus [M. B., ambobus] lateribus usque in fluvium Murga [M. B., Merga], et de una fronte ad partem occidentalem rasta una, et de alia fronte ad partem orientalem leucas [M. B., leuinias] sex, quæ [M. B., quod] homines loci istius [M. B., illius siti] dicunt rastas tres esse [M. B., deest esse]. Propterea hoc præceptum cessionis fieri iussimus, ut [M. B. add. ab] hac die memoratus Ratfredus abbas, vel patres [M. B., pars] ipsius monasterii Weissenburgensis [M. B., Weissemburg], sui que successores, vel monachi ibidem commorantes [M. B., commanentes], de suprascriptis balneis quas dicunt aquas calidas [M. B., aquæ calidæ] vel marcha ad ipsas balneas [M. B., ipsam balneam] pertinent, faciant quod [M. B. add. ipsi] maluerint, hoc est, habendi, tenendi, suisque successoribus relinquendi firmissimam habeant in omnibus potestatem. Et, ut hæc præsens auctoritas firmiter [M. B., firmiter] sit, manu nostra vel annulo nostro subter eam decrevimus roborari. Data sub die xj Augusti ^a, anno secundo regni nostri. In Christi nomine Dagobertus rex.

H.

Diploma Dagoberti de fundatione monasterii Horreensis ^b (ann. 675).

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Dagobertus, divina præordinaute providentia, rex. Si ecclesiasticis negociis et servorum et ancillarum Dei utilitatibus quæque necessaria providerimus, et de nostris rebus aliquod beneficium conferre studuerimus, id nobis ad temporalis nostri regni statum, et æterni promerendum præmium incunctanter credimus profuturam. Comperiat ergo omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium præsentium et futurorum industria, quia rogatu dilectæ conjugis nostræ reginæ Nanthildis, monasterio in Treverica valle, in honore

^a Ante Kal. Augusti, anno 674, Dagobertus II solum ascendit, juxta Longuerum, Ann. Franc. ad calcem t. III Coll. script. rerum Franc., pag. 691. Ergo anno 675, die xj mensis Augusti, annum 1 regni sui agebat.

^b Sæpe typis mandatum, scilicet a Bollandistis, t. II, April. pag. 6; a Cointio, Ann. t. III, pag. 793; Masenio, Ann. Trevir. t. I, pag. 350; Honteimio, Hist. Trevir. dipl. t. I, pag. 86; Henschenio, De tribus Dagob. pag. 108; Calmeto, Hist. Loth. t. I, prob. pag. 242; Bertholeto, Hist. Luxemburg. tom. III, pag. 71, etc. De ejus veritate magna apud eruditos contentio. Valesius, Rer. Franc. t. III, pag. 434, commentitium esse judicat; Masenius hujus sinceritatem totis viribus tuetur, et Dagoberti sigillum, quo vallatum fuit, æri incisum exhibet. Henschenius pro eo aliquandiu fortiter pugnauerat, et in rodalis subsidium adfuerat Papebrochius; sed hic quidquid in defensionem diplomatis scripserat postea retractavit, ac spurium instrumentum fassus est. Cointius corruptum quidem agnoscit, sed magno sumptu emendatum pro legitimo habendum arbitratur. Falsi indicia certa sunt: notæ chronologicæ ab incarnatione petiæ; annus Christi 646, qui cum anno ij regni Dagoberti perperam illigatur, sive Dagoberto I, sive secundo hujus nominis regi diploma tribuendum censeatur; nomen Nanthildis, quæ (uit

sanctæ Dei genitricis ab Irmina filia nostra constructo, et sanctimonialium coadunatione decorato, ex rebus proprietatis nostræ in pago Murlenæ, in Marca Burense, has villas Machera, Cornibe, Baldebruno, Illidenesheim, Waleheim, Speia, Brunneche, cum terris cultis et incultis, vineis, molendinis, pratis, pascuis, silvis, aquis aquarumque decursibus, viis et inviis, exitibus et regressibus, et quidquid habuimus, legali auctoritate contradidimus: ea scilicet conditione ut pauperes Christi inde in reliqua temporalia subsidia habituræ, æternæ vitæ subsidia nobis supplicationibus suis apud Deum possint præparare. Præterea fidelibus nostris, tam præsentibus quam futuris, notum fieri volumus, qualiter dilectissima filia nostra Irmina allodium suum, quod Laudunensi episcopatu in his locis Ludusa, Ancia, Balbegeis, Wartengeis, cum omnibus appendiciis ad eadem loca juste et legaliter pertinentibus, a sponso suo Hermannno scilicet comite in dotem legali traditione suscepit, pro remedio animæ suæ, et prædicti sponsi sui, ad idem monasterium quod vocatur Horreum, cum xl mansis in ipsa Treverica valle sitis, et extra urbem, istis villis, Ornava, Muntzenfeldt, Willarei, Routzuurt, Wintersdorff, Rubera, per nostram manum cum omni integritate contradidit, ea scilicet ratione ut sanctimoniales inibi Deo sanctæque genitricis ejus perpetualiter famulantes, in iisdem bonis nullius personæ, magnæ vel parvæ, violentiam patiantur, sed victum et vestitum inde semper absque omni inquietudine consequantur. Et ut hæc præsens traditio, tam sua quam nostra, stabilior in Dei nomine semper possit habere firmitatem, præceptum hoc inde conscriptum manu propria subterfirmavimus, et sigilli nostri impressione insigniri iussimus. Actum anno DCXXV incarnationis dominicæ, indictione 4, vii Kal. Septembr., anno regni Dagoberti ij. Treviris in nomine Domini feliciter. Amen.

uxor Dagoberti I, et dicitur in diplomate mater Irminæ, quæ fuit filia Dagoberti II. Cointius notas chronologicas ab incarnatione repetitas expungit; et nomen Mathildis, uxoris Dagoberti II, reponit pro nomine Nanthildis, uxoris Dagoberti I. His positis, satis operose astruit Irminam, anno 2 regni Dagoberti II annum ætatis decimum quartum agentem, amisso inter ipsas nuptias sponso, velatam, potuisse monasterium Horreense donis ditare, quæ Dagobertus pater ejus suo diplomate confirmat hæc eodem anno, qui, Augusto mense, concurrebat cum anno Christi 675. Ex hæc Cointii argumentatione hunc annum prælegimus diplomati quod expendimus. Nec ideo illud legitimis instrumentis annumerandum pronuntiamus, cum in ipso et notæ chronologicæ et personarum nomina corrupta agnoscantur. Editionem Masenii sequimur, qui diploma deproppit et archivo Horreensi. In exemplari quod Henschenius ab Egidio Gelenio accepit, post mensis notam legebatur: *Per manus Grimoardi usjeris-domus regis*, quæ regno Dagoberti II minime conveniunt, et proinde expungere jubet Cointius. Mabillonius, Annal. t. I, pag. 534, instrumentum tot mendis scætes censet ad id tantum valere, ut inde innotecant antiquæ Horreensis monasterii possessiones. Sed quid certi constare potest de antiquis possessionibus quæ adeo dubiæ fidei instrumento fultæ sunt?

III.

Diploma quo Dagobertus tres curtes concedit Argentinensis ecclesie monasterio ^a (ann. 675).

In nomine sancte et individue Trinitatis. ^b Dagobertus [Dagobertus], divina favente clementia, nobilissimus rex. Notum sit omnibus sancte Dei Ecclesie fidelibus natis et nascendis, qualiter [quod] ego rex Dagobertus, exhereditatus [Dagobertus, exhereditatus], Christo volente [voluntate], propriis filiis, sanctam Mariam michi in hereditariam [deest apud Koenigsh.], heredem acquisivi [accessivi], dans, in honore ejusdem matris Domini, ad Argentinensis ecclesie ^c monasterium tres curtes meas optimas et electas, quas ita discernebam a ceteris ut preessent cunctis [deessent apud Koenigsh.]; quarum una sita est in pago qui dicitur [deest apud Koenigsh.] Bischovisheim, et in comitatu Chilcheim; altera in pago qui vocatur [deest apud Koenigsh.] Rubiaca, et in comitatu Ilchicha; tertia in pago qui nuncupatur [dicitur] Species, et in comitatu Bargense. Scilicet has supradictas curtes ad supradictum monasterium, cum servientibus, optimatibus, vel etiam equitibus ad easdem curtes pertinentibus, eo jure tradidi [ut omnibus annis vite sue ipsi et posteri eorum quatuor nummos ad legitimum censum dent ad eandem curtem qua visi sunt degere. Sed viliores servos ita dempei a supradictis, ut dent duodecim nummos, exceptis hiis : si qui liberales mulieres acquirant, eorum filii nullum censum reddant, sed tamen vivant eodem jure uti patres eorum. Insuper bannum eorum sit precium trium solidorum, nisi si que forte faciant contra monasterium, hoc emendent secundum gratuitam voluntatem illius loci procuratoris; nec tamen omnino expertes predii, neque proprie vite consistant. Super hec, Speciensem curtim discrete

A cum servientibus michi ab aliis ita discernebam, ut quicumque a famulantibus michi serviliter essent procreati, masculini sexus qui forent, nullum censum reddant; sed feminei sexus etas, ut predictum est, legitimum censum persolvat. Post hec demum cupiens querere, quo consilio corpus, quin potius animam, possim Deo et genitrici ejus commendare, me ad idem monasterium, quandiu vixissem, ejus pro gratia promisi servitutum, ut ipsa me in die iudicii commendaret ex se casualiter nato filio Domino nostro Jesu Christo, ac maxime, ideo ut liberales qui beneficia ab eis de cartibus ex me habebant, mee pro causa suasionis, se eodem modo quo ego, se promisissent servitutos, non serviliter, sed liberaliter, legaliter jure virosent; potentes a me ut si quibus unquam fore fecissent, hoc facilius emendarent dimidie partis quam ceteri liberales, quod et concessi. Sed et insuper, si quid emendare debuissent, in advocati ejus jure, cum septem solidis et semis satisfaciant tamen ipsis laudantibus, quin potius eundem advocatum constituentibus. Et si quis horum pro maxima culpetur culpa, si culpabilis sit, in maximo banno triginta solidos emendet; quin etiam, si unquam presul ejusdem loci quemquam horum contra se consilio vel facto etiam fecisse convincat, hoc emendet quasi liber vir. Si autem insons velit fieri, cum predicto jure liberalium inculpabilis fiat. Sed hiis liberalibus, qui se sua sponte pro mea suasionem ad idem monasterium dederant, tale jus constitui ut habeant liberam potestatem emendi, habendi, dandi, vendendi, et posteris eorum propria jura dimittendi, et nemo eos supradicat, nisi liberales in iisdem curtibus degentes qui se meo consilio eidem monasterio commendarent, et tamen ipsi supradicant, et Justiciam inveniant super omnes qui illuc subditi sint.

^a Primus vulgavit Coccio in Dagob., pag. 145, ex Codice membran. ms. ecclesie Argentinensis, sed decurtatum valde; ex Coccio, Joan. Ph. Vorburg, Hist. Rer. Germ. tom. VIII, pag. 251; Henschenius, de tribus Dagobertis, pag. 84; Cointius, Ann. tom. III, pag. 748; Lagnille, Hist. Alsat. prob. pag. 3; at Schilterus, Observ. ad Chron. Koenigshorri, pag. 593, et Lünig, Spicil. eccles. tom. III, pag. 866, ex Chronico Argentinensi Koenigshorri an. 1386 scripto de promptu ediderunt: nullus ex his integrum. Tandem D. Grandidier ex chartulario membranaceo anno 1357 exarato jussu episcopi Argentinensis, et in tabulario civitatis Argentinensis reposito, totum exscripsit, Hist. eccles. Argentin. tom. I prob., pag. 26, et juris publici fecit. Illud ad ipsius fidem recudimus, variis lectionibus ex Koenigshorri Chronico inter uncos ascriptis. Manifesta falsi indicia post Cointium recenset supra laudatus D. Grandidier, dissert. 4, pag. 85, quorum precipua hæc sunt: 1° formulæ initiales insolite; 2° exhereditatum se filiis profitetur Dagobertus, qui tamen bona hoc diplomate Ecclesie Argentinensis confert pro gratiarum actione, eo quod ab Argentinensi episcopo Arbogasto filius suus a mortuis hoc eodem tempore fuisset exaltatus, ut testatur ejusdem Arbogasti Vita, sæculo x scripta, ex vetustis Codicibus eruta ab eodem D. Grandidier, probat, pag. 50, cui concludit Chronicon Nivlomenis monasterii, xiii sæculo conflatum, et a Martenio, Anecd. tom. III, pag. 1128, editum; 3° Turaudi cancellarii nomen, sub prima stirpe regum

Franciae prorsus incognitum, quod videtur mutuatum a Durando, qui sub Ludovico Pio vices cancellarii agebat; et hinc diploma de quo agimus decimo sæculo fabricatum fuisse conjicere pronum est; 4° formulæ ad calcem adhibitæ hæc eandem ætatem sapiunt; et ridiculam clausulam arguit Cointius, quæ notas chronologicas exhibet ab Incarnatione et indictione petitas, ac regni Dagoberti annum numerat trigesimum secundum, cum nullus hujus nominis rex Francorum tot annis regnaverit. Si vero libeat spiritum instrumentum alicui anno alligare ex synchronismis, annum cum Cointio assignabimus 675. Liqueat enim, tum ex Vita sancti Arbogasti, tum ex Chronico Noviomensi, emissam fuisse diploma, in gratiam ecclesie Argentinensis, a Dagoberto II, cum filius ejus a sancto Arbogasto, episcopo Argentinensi, e mortuis suscitatus est; et id evenisse pluribus annis ante mortem sancti Arbogasti. Is autem jam decesserat anno 679, Gall. Christ. 2° ed., t. V, col. 781, et Dagobertus II regnum suum recuperaverat circa mensem Augustum anni 674.

^b Dagobertus pro Dagoberto, et infra Turandus pro Durando legitur in chartulario Argentinensi, scilicet littera T in litteram D facile abiit, cum utraque sit ejusdem organum, ut aiunt grammatici, et fore eodem sono efferatur.

^c Monasterii nomine appellatur ecclesia Argentinensis; cathedrales vero ecclesie sic appellatas fuisse docet Cangius in Glossario, voc. *Monasterium*, t. IV col. 895, et id exemplis confirmat.

insuper, si qui sint qui in ejusdem monasterii potestate veniant liberaliter degentes tercio kalendas Marcii, postea in advocati jure et in liberalium virorum tueantur; et hinc predicti liberales nullum famulatum domino illius loci vel regi exhibeant, nisi ex eis beneficia habeant; ita etiam ut unusquisque loricatus vir decem mansus possideat, et tunc pergat unusquisque illorum quocunque velint eos mittere, cum victo episcopi sive regis, ipsis laudantibus ministeriis trium villicationum. Si autem quisquam ex eis non habens beneficia exigatur in famulatum ipsius loci defensoris, trium ebdomadaram spacio pergat in servicio ad defendendum regnum quarta intrante, si ei nolit beneficia dare, fiat in presencia ejus cujuscumque velit miles ^a. Acta sunt hec in Lœnburg; et, ut hec [ea] a nobis facta credantur, et a posteris nostris non infrangantur, manu propria roboravimus [roboramus] et sigillari jussimus. [Signum domini Tagederti regis pii. Ego Turandus, cancellarius regis, ipso jubente, rescripsi. Acta sunt hec ^b] quarto nonas Aprilis, luna septima [decima], anno ab Incarnatione Domini DCLXII [DCCVI], [indictione quinta, regnante Dagoberto rege ^c], anno xxxij regni sui [nostri].

IV.

Diploma quo Dagobertus villam Germiniacum a patre suo Sigiberto concessam monasteriis Stabulensi et Malmundariensi confirmat ^d (ann. 677).

Dagobertus, rex Francorum, inluster vir. Illud nobis ad stabilitatem regni in Dei nomine provenire confidimus, si facta domni et genitoris nostri Sigiberti quondam regis, pro nostris oraculis in Dei nomine firmare deliberamus. Atque ideo vir venerabilis Goduinus, abba de monasterio Stabulau et Malmundario, clementiæ regni nostri suggestit, eo quod dominus et genitor noster Sigibertus rex, S. Remaclo ex villa cognominante Germiniaco, in pago Rhe-mense, ad supradicta monasteria quæ sunt in Arduenna, quæ ipse princeps suo opere construxit, ipsa villa Germiniacum, cum omni integritate, ap-

^a A verbis *ut omnibus annis ad hæc velit miles*, desunt in Kœnigsh. et aliis.

^b A verbo *signum* usque *sunt hæc* desunt apud Kœnigsh.

^c A verbo *indictione* usque *rege* desunt apud Kœnigsh.

^d Diu delituit instrumentum hoc magni pretii. Illud primum vulgavit, ex membranis Stabulensibus et Bambergensibus, Henschenius, in Trib. Dag. pag. 97; ex eo recuderunt Cointius, Annal. t. III, pag. 778, et Poppenus, Suppl. ad op. dipt. Miræi, t. III, pag. 282; Martenius vero, ampliss. Collect. t. II, col. 13, iterum edidit ex chartario Stabulensi et Malmundariensi depromptum, et ex Martenio Bertholetus, Hist. Luxemb. t. II, pag. 210, ac Collectores scriptorum rerum Francicarum, t. IV, pag. 657. Dagobertum, post mortem Sigiberti patris sui, in Scotiam relegatum fuisse scripserunt veteres historiae nostræ scriptores, sed de ipsius in regnum restitutione alium silentium fuit, donec, sæculo proxime elapso, varis argumentis critici hanc restitutionem docuerunt; at nullo certius argumentum eruitur ex diplomate quod exhibemus. Lectionem Martenii sequimur. Germin-

penditiis suis pertinentibus ad se, id sunt, molendini duo sub uno tecto, cum aria super fluvio Suppia, vinea in Beterio cum vineatore, hoc totum vel ad integrum ad ipsa monasteria quæ sunt in honore patronis nostri S. Petri et Pauli, et S. Martini, vel sanctorum ceterorum qui ibidem ad ipsa loca venerari noscuntur, per suam præceptionem concessisse. Unde et ipsam præceptionem memoratus vir venerabilis Goduinus abba, suis etiam manibus roboratam, nobis in præsentem protulit relegendam, et asserit quod pars ipsius monasterii ipsam rem superius intimatam tempore præsentem possidere vel dominari videntur; sed rei totius firmitatem nostram ^e se petit, et plenius ex hoc ad suprascripta monasteria per nostram præceptionem in Dei nomine confirmare deberemus. Cujus petitionem, sicut unicuique justa potentibus, præstitisse et in omnibus confirmasse cognoscite. Præcipientes enim ut, sicut constat per inspectam præceptionem jam dicto principe, ipsa villa superius intimata, cum omni integritate et soliditate sua, terminum ad eandem, vel ipsa farrinaria, seu vinea cum vineatore, taliter per suam præceptionem ad ipsa loca sanctorum visus est concessisse, et hoc ad præsens ^f pares ipsius monasteria possedisse vel dominari videntur; ita deinceps per hanc præceptionem nostram, tam terris, casis, mansis, mancipiis, ædificiis, cum vineis, campis, pratis, silvis, cultis et incultis, aquis aquarumve decursibus, plenius in Dei nomine confirmatum, ita ut pares prædicti monasterii hoc habeant, teneant atque possideant; et ipse Goduinus successoresque sui perennis temporis hoc valeant possidere vel dominari, qui potius monachis qui ibidem ad ipsa monasteria deservire videntur, vel pauperes qui ad ipsa loca sanctorum alimoniam expectantur, melius eos ^g delectorum pro stabilitate regni nostri, Domini misericordiam attentius exorare. Et ut hæc præceptio plenior obtineat, Dei nomine, nostris et futuris, auxiliante Deo, temporibus vigorem manus nostras subscriptionibus super eam decrevimus ^h adfirmare.

niacum villam a Sigiberto donatam Stabulensibus et Malmundariensibus, jam diplomate suo confirmaverat Chidericus II, quod supra edidimus, col. 1291.

^e Apud Henschenium vox *se* ita scribitur quasi foret vox mutula, quam integram exprimit Cointius voce *serenitatem*.

^f Typographorum oscitantia corruptus locus. Ille et paulo infra legendum videtur *patres ipsius monasterii*, eodem sensu quo supra dicitur *pars ipsius monasterii*, quod nihil aliud sonat quam *ipsum monasterium*. Cointius emendat *patres monasterii*, non ita feliciter.

^g Legere jubet Martenius *delectet*. Sic Henschenius et recte.

^h Nulla nota chronologica; sed annus quo factis exemplaribus exhibuitur est diploma Sigiberti Dagoberto regi, ad impetrandam confirmationem, his verbis notabatur in memoranis Bambergensibus et Stabulensibus, teste Henschenio. *Facta exemplaria sub die Kal. Aug. mensis, IV regni domni nostri Dagoberti regis, id est anno Christi 677, die Augusti prima. Vid. Ann. Franc. Longuer. tom. III, Col. eccl. Script. Rer. Franc. pag. 693.*